

Dušan Kovačević

MARATONCI
TRČE POČASNI KRUG

komedija

Autorski tim:

Redateljica i autorica adaptacije Olja Đorđević

Scenografkinja Ljubica Petrović

Kostimografkinja Dubravka Skvrce

Suradnik za scenski govor Saša Latinović

Koreografkinja Andreja Kulešević

Glazba Irena Popović i Nikola Dragović

Oblikovatelj svjetla Tomislav Kobia

Songovi Danica Nikolić Nikolić

Kreatorica maske, vlasulja i frizura Ružica Miler

Asistentica kostimografkinje Ivana Bašić

Kreatori kratkog filma:

Snimatelj i montažer Josip Grizbaher

Direktor fotografije Tomislav Šilovinac

Tehnička podrška Maja Božičanin

ULOGE:

MIRKO TOPALOVIĆ **Aljoša Čepl**
LAKI TOPALOVIĆ **Miroslav Čabraja**
MILUTIN TOPALOVIĆ **Duško Modrinić**
AKSENTIJE TOPALOVIĆ **Antonio Jakupčević**
MAKSIMILIJAN TOPALOVIĆ **Ivica Lučić**
ĐENKA ĐAVO **Vladimir Tintor**
BILI PITON **Matija Kačan**
KRISTINA **Petra B. Blašković**
OLJA **Ivana Soldo Čabraja**
PREGAŽEN ČOVJEK **Eduard Srčnik**
PECAROŠ (u kratkom filmu) **Mirko Ilibašić**

Inspicijent Eduard Srčnik
Šaptačica Katarina Milićević Drahotuski

Rukovoditelj Tehnike Mato Ivić
Voditelj pozornice Željko Pljuskovac
Voditeljica maskersko-vlasuljarske radionice Ružica Miler
Voditelj rasvjete Tomislav Kobia
Voditelj tona Davorin Toth
Slikar izvođač Leon Landeka

Dekor i scenska oprema izrađeni u radionici HNK pod vodstvom Željka Jurića.
Kostimi izrađeni u krojačkoj radionici HNK pod vodstvom Gordane Jurković.

HNK u Osijeku zahvaljuje Martini Jednibrković i Richardu Apelu na korištenju automobila te Hrvatskim šumama na ustupanju mjesta za snimanje.

Premijera 8. ožujka 2024.

MARATONSKI TRAG

DUŠAN KOVAČEVIĆ, srpski akademik, književnik, dramski pisac, scenarist i redatelj, autor kulturnih predstava i filmova poput *Balkanskog špijuna*, *Maratonci trče počasni krug*, *Ko to tamo peva*, *Sabirni centar*, *Radovan III*, *Underground*, *Sveti Georgije ubiva aždahu* svojim je filmskim ostvarenjima ujedno i autor čiji su dijalozi odavno dijelom kolokvijalnog govora nekoliko generacija filmofila i ljudi od kazališta s cijelog ovog geografskog prostora na kojemu se itekako razumijemo nerazumijevanju usprkos.

Ako o čovjeku doista ponajbolje govore baš njegova djela, onda Kovačević ima moćan, dojmljiv zbor biografa onkraj službenih biografskih podataka koji navode da se u srpnju 1948. rodio u Mrđenovcu pokraj Šapca te da je osnovnu školu završio u Šapcu, a srednju u Novom Sadu. Ono što je u Kovačevićevoj biografskoj faktografiji, s obzirom na njegov status profesionalnog pisca po svoj prilici najvažnije jest činjenica da je 1973. diplomirao na odsjeku dramaturgije Akademije za pozorište i film, radio i televiziju u Beogradu, budući da je kao student baš tog studija, na trećoj godini (1972.) napisao tekst koji će prerasti u civilizacijsko opće

mjesto ovih prostora, odnosno mnogostruki „okidač“ verbalnih Pavlovljevih refleksa na određene situacije. Riječ je, dakako, o dramskom tekstu *Maratonci trče počasni krug* koji je već u ožujku 1973. korpulentno i punokrvno zasjeo na pozornicu, praizveden u režiji (tad također još studenta) Ljubomira Draškića. Bilo je tad razvidno da je kazališna scena, cijeli vrli svijet teatra dobio ne samo novog, nego i svježeg, scenski mudrog, pronicavog i vragolastog dramskog pisca. Nitko (slutim) tad još nije znao do čega će dovesti slijed događanja, odnosno skok s kazališne pozornice na filmsko platno do kojega će doći deset godina nakon nastanka dramskog teksta namijenjenog teatru. Naime, Slobodan Šijan uzima stvar u svoje (redateljske) ruke i nastaje film koji s predstavom dijeli ime, no koji u hipu, 1982. staje pred daleko mnogoljudniju publiku koja obitelj Topalović srcu prima kao najrođenije i smješta u legendarne „postavke“ vokabulara za kojim posežemo u prikladnim trenucima. „Laki je malo nervozan,“ ne treba pojašnjenje, samo povod da se izgovori.

Koliko je jak dramski tekst Kovačević napisao, koliko je unutar njegova korpusa realistično nijansirao arhetipske psihološke profile govori činjenica da, premda je vrijeme „pojelo“ prvobitni motiv sprdnje, jer ni Tito, ni KPJ više nisu na životu, *Maratonci trče* dalje kroz vrijeme i običaje kojima se finom, crnohumornom porugom uvijek, na prvi pogled ovlaš, a zapravo tako oštro i precizno mogu obrušiti, nasmijati nas u zbilji koju uvijek osjećamo jetkije. Tu i počiva bezvremenost (svevremenost) Kovačevićeva rukopisa koji u sebi sadrži dva osnovna koda za razumijevanje: metafizički i zbiljski, elitistički, dublji i populistički. Smijeh i promišljanje. Oboje istodobno. Kroza sve „agregatne“ oblike scenskog umijeća: *Maratonci* su, naime, pretočeni i u mjuzikl, operetu i operu, a izvan Srbije su postavljeni više od 150 puta.

Što još reći o autoru na kojeg su „dežurni čuvari poretka“ graknuli kad su *Maratonci* sedamdesetih godina prošlog stoljeća igrali u Ateljeu 212, čovjeku koji je zapravo iznjedrio cijeli kontingent kulturno formativnih djela?

Nakon stečene diplome dramaturga, Kovačević radi kao dramaturg za Dramski program TV Beograd, jedno vrijeme radi kao docent na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu, od 1998. je direktor Zvezdara teatra u Beogradu. 2000.

je postao dopisni, 2009. redovni član SANU-a. No, naposljetku, uza sve, sa svime, Dušan Kovačević tvorac je urbane frazeologije, „doskočica“ koje refleksno umećemo u svakodnevno. Bez pojašnjenja, bez izlišnih fusnota. Svi, naime, kao da oduvijek znamo čije je „Orao pao“ i tko je orao i zašto je pao i zašto je Staljin ispod ugljena, a žarulja crvena u *Balkanskom špijunu*, zašto je čovjek visok dok je živ, a dugačak kad umre, što je preostalo od Đenke i tko voli „moču“.

Ivana Šojat

OLJA ĐORĐEVIĆ, redateljica

Rođena i odrasla u Beogradu. Završila Trinaestu beogradsku gimnaziju, tri godine, a zatim Jefferson Performing Arts High School u Portlandu, Oregon (SAD). Diplomirala na odsjeku za multimedijalnu režiju u klasi prof. Bora Draškovića, na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Stalna je redateljica Narodnog pozorišta u Subotici. Radila je u organizacijskim timovima festivala BITEF, Sterijino pozorje i Radost Evrope. Od 2006. do 2022. direktorica je Drame na srpskom jeziku Narodnog pozorišta u Subotici.

Značajnije režije:

Momci iz benda, Mart Crawley; *Pravo na Rusa*, Uglješa Šajtinac; *Bombardirali smo New Heaven*, Joseph Heller; *Othello*, William Shakespeare; *Iza kulisa*, Michael Frayn; *Mračna komedija*, Peter Schefer; *Apartman*, Neil Simon; *Mnogo vike nizašto*, William Shakespeare; *Ožalošćena porodica*, Branislav Nušić; *Terapija*, Durang/Đorđević; *Buba u uhu*, Georges Feydeau; *Glasine*, Neil Simon; *Eufemmeizam*, autorski projekt; *Hasanaginica*, Ljubomir Simović; *Sumnjivo lice*, Branislav Nušić; *Prs'o*, Rémi De Vos; *Budala za večeru*, Francis Veber; *Bette i Boo u braku*, Christopher Durang; *Potpuno skraćena istorija Srbije*, autorski projekt - Obradović/Pelević; *Dok te ja hranim i oblačim*, autorski projekt - Danica Nikolić Nikolić; *Ukročena goropadnica*, William Shakespeare; *Ludnica s tenorima*, Ken Ludwig; *Koferče*, Jurij Poljakov; *Feliks i Doris*, Bill Manhoff; *Gospođa ministarka*, Branislav Nušić...

RIJEČ REDATELJICE

Postaviti na scenu kultni, pa još i izuzetno uspješno ekranizirani tekst često se pretvori u autogol. Svjesna postojanja te zamke, počela sam rad na ovoj predstavi ne baveći se ni tim odličnim filmom, a ni prethodnim brojnim izvođenjima tog komada. Radili smo kao da je ovo praižvedba, sada i ovdje, baveći se onim što je taj komad sada, ovdje, danas i što nama može značiti.

Kad je pisac tako velik kao što Dušan Kovačević neosporno jest, on vam omogućava da progovorite kroz njegovo djelo i svojim glasom. Ono što je bila pobuna mladog Kovačevića sedamdesetih godina prošlog stoljeća može biti i sredstvo nekih naših pobuna danas. Nažalost, okolnosti su se donekle promijenile u odnosu na vrijeme događanja, ali svijet je ostao isti, možda čak i gori. U *Maratoncima* predstavnici muškog, konzervativnog svijeta ogrezlog u korupciju i kriminal gaze sve pred sobom i ne biraju sredstva da dođu do svojih, naravno financijskih ciljeva, pa makar to značilo da će u tom procesu sahraniti cijeli svijet. Štoviše, oni to potajno i žele, nadaju se epidemijama, bolestima svake vrste i sunovratu medicine. Zvuči poznato?

POGLEDAJTE. SMIJTE SE. ALI I...

Nepobitna je činjenica da je *Maratonci trče počasni krug* kulturni film koji ima svoje poklonike diljem svijeta, ne samo na ovim, našim prostorima. Nepobitno je također i to da je Dušan Kovačević veliki komediograf. Nepobitno je i to da su replike iz gore navedenog filma među najcitiranijima na prostoru Balkana, no nepobitno je i to da su kazalište i film dva različita medija pod istim nazivnikom – Kultura. Dakle, kazalište nije film niti je film kazalište.

Ne želim ovime poručiti našim gledateljicama i gledateljima da zaborave film, jer to je nemoguće, nego da gledaju predstavu. Našu. Njihovu.

Pišući ovaj tekst nekoliko dana prije svečane premijere, sa spoznajom da su sve karte puštene u prodaju rasprodane i da dva mjeseca imamo punu dvoranu, obuzima me nevjerojatno zadovoljstvo kao djelatnika našeg kazališta, kao glumca i kao ravnatelja Drame. Pogodili smo. Često sam naglašavao da je jedan od najvažnijih aspekata kulture uopće – sposobnost mijenjanja kulturno-nacionalnog identiteta. I ne samo to. Naravno. Naša kultura se usko naslanja na kulturu naših susjeda, bilo da se referiramo na nju, bunimo se protiv nje, podržavamo, prosvjeduemo... Od toga se ne može pobjeći. Tako se naša kultura oplemenjuje, htjeli mi to priznati ili ne, to je činjenica.

Naša je predstava potpuno drugačija od filma, čak i suštinski gledano. Žanrovski je ista. Komedija. Samo što je suštinski pisana kao teatar apsurdna, a danas je to realnost. Ne želim pisati o sadržaju same komedije, nego o motivima postavljanja iste. Motiv. Motiv je važan. Dok su mi namjere isključivo umjetničke: u svrhu povećanja kulturne svijesti i kulturnog života u Osijeku i Županiji osječko-baranjskoj, motiv ima i neku drugu, socijalno-društvenu konotaciju. Čovjek je čovjeku vuk, lajtmotiv je ove komedije.

Često se, u današnje vrijeme, čovjek odrekne čovjeka zbog egoističnih ciljeva, smatrajući te ciljeve koji opravdavaju sredstva najvrjednijima na svijetu. Informacije koje svakodnevno dobivamo iz medija to i potvrđuju. „Sistem je važan.“ Dok si dobar, dobar je i on s tobom, čim digneš glas, sistem te ugasi. Pojedinaac ne postoji, kažu. A postoji. Zbunjujuće, ali ideš dalje. Vjeruješ sistemu, jer sistem je „važan“. I tako polako, korak po korak, postajemo robovi i roboti. Dvije riječi s istim korijenom. Prva se odnosi na ljude, a druga na strojeve. Samo što to nije prava istina. Privid. Stvarnost je puno drugačija. Surovija. Zaslijepljeni samoljubljem ne vidimo da je obratno, ili sljubljeno. No, postoji plamičak u daljini, buntovan. Priroda. Priroda čovjeka odmetnula se od njega samoga. S pravom. Ljudska priroda ne trpi da je se tretira objektom, sredstvom iskorištavanja i predmetom koji radi po volji drugih izvršavajući naredbe na uštrb osobnih volja i potreba te joj je drago da je u očima sistema postala „problem opstanka čovječanstva“ i što potiče otpor u svijesti čovjeka spram sistema u kojem se nalazi. I vrišti: Vрати se! Vratimo se. Vratimo se prirodi, čovjekovoj, našoj, budimo prisniji, volimo, ljubimo,

gledajmo. Vidimo! Prepoznamo, pohvalimo, utješimo, zagrlimo, stvarajmo! Dignimo glave, gordo stojmo, jer ovo je naš svijet, tu mi živimo...tu umiremo. Mi. Ljudi. Ljudi zajedno.

Ne pišem sve ovo da bih pokazao svoje literarno umijeće ili ne-umijeće nego da vam približim umjetnički motiv, vapaj za stvaranjem, temelj zbog kojeg se vode kazališne kuće, jer smatram da je kazališna dužnost kritički se odnositi spram vremena i prostora u kojem živimo, ne misleći samo na lokalno, nego i na globalno te isticati slabosti mediokritetskog stanja uma današnjice i to s intelektualnim podsmijehom koji negira sve formalne i ideološke modele.

Dođite. Pogledajte. Smijte se. Ali i...

Miroslav Čabraja, ravnatelj Drame

Nakladnik HNK U OSIJEKU / Intendant VLADIMIR HAM / Ravnatelj Drame MIROSLAV ČABRAJA / Urednica kazališnih izdanja IVANA ŠOJAT / Tehnički suradnik ANTE KOLOBARIĆ / Fotografije KRISTIJAN CIMER / Dizajn, priprema i tisak FOTO ART, OSIJEK, 2024. / Naklada: 200 primjeraka / Redakcija zaključena: 4. ožujka 2024.

Zahvaljujemo

Grad
Osijek

Osječko - baranjska
županija

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

Ministarstvo
kulture i medija

Sponzor sezone

Partneri

SAPONIA

Zahvaljujemo na potpori

osječka

Glas Slavonije

Laganini^{99.1FM}

TELEGRAM

HOTEL
OSIJEK

Bijelić Co

isla®

